

תמצית הש"ס

סיכומי גפ"ת קצרים וברורים ללומדי הדף היומי

גליון 127 | סנהדרין נ"א. - פ: שבט ה'תשפ"ה

תמצית

להתענג בידיעת התורה

הנושאים הנלמדים בחודש זה

הדפים שלפנינו עוסקים בדיני חיובי מיתה על עבירות שונות, ויתבאר על מה ובאיזה אופן חייבים מיתה, ואיזו מיתה חייבים.

חיובי מיתה בארוסה או נשואה שזינתה, בת כהן או בת ישראל. (נ: - נ"ב).

דרך ביצוע חיובי שריפה הרג וחנק. (נ"ב).

סקילה- מי חייב סקילה, ומנלן. (נ"ג. - ס"ז).

באלו מצוות נצטוו בני נח, מה עונשם כשעוברים עליהם, ודיני עריות בנכרים. (נ"ו - נ"ט). ומתי נכרי שנתגייר נפטר ממיטה שנתחייב בה בגיורתו. (ע"א).

עבודה זרה- מה אסור בעבודה זרה, ומה חייבים בכל דבר. (ס" - ס"ד). איסורי וחייבי נותן מזרעו למוֹלך (ס"ד) בעל אוב וידעוני דורש אל המתים מעונן ומנחש (ס"ה) מחלל שבת מקלל אביו ואמו בא על נערה המאורסה (ס"ו) מסית מדיח ומכשף (ס"ז).

דיני בן סורר ומורה- באיזה גיל הוא נעשה בן סורר ומורה, האם קטן שהוליד בנו נעשה בן סורר ומורה, מתי הוא נחשב "זולל וסובא", באיזו אכילה אינו נעשה בן סורר ומורה, ממי צריך לגנוב וברשות מי לאכול, ועוד מדיני בן סורר ומורה. (ס"ח - ע"ב).

מיתת בא במחירת, רודף להרוג, ומתי מותר להרוג מי שבא לעבור עבירה. (ע"ב - ע"ד).

מתי אומרים יהרג ואל יעבור. (ע"ד ע"ה).

מי חייב שריפה. (ע"ה ע"ו).

דיני רוצח- דיני רוצח במעשה או בגרמא, הורג את הטרופה או טריפה שהרג, הכוונה עשרה בני אדם ומת מי חייב, נרצח שהוקל מצבו או שאמזוזה לחיים ומת, רוצח בלא כוונה, זורק אבן לגו, רוצח שנתערב באחרים או שאר חייבי מיתות שנתערבו. (ע"ו - פ:).

דינים נוספים שנתבאר בגמרא- לגבי מה קטנה בת ג' וקטן בן ט' נחשבים כגדולים (נ"ה; וס"ט), מגדף. (נ"ו). איסורי קרובה בגרים. (נ"ח). מה מחלק לחייב עוד פעם חטאת בעבודה זרה שבת ושאר עבירות, ודיני מתעסק. (ס"ב).

מיתה אשת איש שזינתה ארוסה או נשואה

בתורה מצינו כמה סוגי עונשים לארוסה או נשואה שזינתה. בנשואה כתיב "ואיש אשר ינאף את אשת איש, מות ימות הנואף והנואפת", והיינו שמיתתם בחנק, דכל מיתה המאורה בתורה סתם אינו אלא חנק, ולר"ע דינה בשריפה. ובבת כהן כתיב "ובת איש כהן כי תחל לזנות, את אביה היא מחללת באש תישרף". ובעל שאומר שאשתו זינתה בעודה ארוסה כתיב "ואם אמת היה הדבר הזה וגו' והוציאו את הנערה אל פתח בית אביה וסקלוה" (דזנות של ארוסה חמורה משל נשואה, מפני שהיא פוגמת גם את כבודה וכבוד משפחתה), ולא נתבאר להדיא בתורה האם בת כהן ארוסה שזינתה דינה כבת ישראל שדינה בסקילה, או שדינה כנשואה בת כהן שדינה בשריפה, ולהלן יבוארו הדינים והילפותות בזה, לרבנן ולר"ש. ומה הדין בנערה שזינתה עם אביה, ובעדים זוממים על זנות.

בת כהן שזינתה לרבנן נשואה בשריפה וארוסה בסקילה, שהרי ארוסה בת ישראל שזינתה דינה בסקילה, ולא יתכן שבת כהן תהא קלה הימנה. ולר"ש אף ארוסה בשריפה. ולרבי ישמעאל (נ"א). ארוסה בשריפה ונשואה בחנק.

בתורה מבואר שנערה המאורסה שזינתה דינה בסקילה, ונשואה בת ישראל בחנק דכתיב "מות ימות הנואף והנואפת", ובת כהן בשריפה. לר"ש כיון שהתורה החמירה על בת כהן נשואה יותר מבת ישראל, אף בארוסה החמיר הכתוב לדונה בשריפה ולא בסקילה.

נערה המאורסה בת ישראל שזינתה מאביה שהיא חייבת סקילה משום ארוסה, ושריפה משום שזינתה מאביה, לרבנן שסקילה חמורה דינה בסקילה, ולר"ש דינה בשריפה, דכל המתחייב ב' מיתות ב"ד נדון בחמורה.

עונש עדים זוממים בזנות- זוממי נשואה בת כהן דינים כזוממי בת ישראל בחנק, דכתיב "תישרף" היא ולא בעלה ולא

זוממיה. וזוממי ארוסה בת כהן דינים כזוממי ארוסה בת ישראל.

ובת איש כהן כי תחל לזנות וכו'-

נ"א. איירי בחילול הבא מחמת זנות, דכתיב "תחל לזנות", ולא איירי בחילול שבת, אף לר"ש ששריפה חמורה, (ולא נימא דהואיל וריבה הכתוב מצוות יתירות בכהנים תידון בשריפה, ואף שכהן עצמו דינו בסקילה, הו"א שהוא קל יותר כיון שהותרה לו שבת לענין עבודה), דלרבנן אם חיללה שבת ודאי דינה בסקילה ולא בשריפה.

אף לרבי אלעזר שפנוי הבא על הפנויה שלא לשם אישות עשאה זונה והיא נפסלת לכהונה **לא איירי הכא בפנויה**, דילפינן גזירה שוה 'אביה אביה' מארוסה בת ישראל, **ואין הכונה שזינתה עם אביה**, (וקרא לאפוקי ממה שאמרו רבא שבת ישראל שזינתה מאביה דינה בשריפה, דאתיא 'הנה הנה' 'זימה זימה') דכיון דכתיב "היא מחללת" שמשמע שהיא מחללת אותו ולא הוא אותה, הרי כל אדם אמור.

בת כהן מרבה נערה (-שהביאה שערות ולא הביאה סימני בגרות המבוארים בנדה מ"ז). **נשואה, בוגרת ארוסה, בוגרת נשואה, ואפי' הזקניה.** הדרשה היא מרבי הו', כר"ע שדורש כך (לקמן נ"א).

ובת איש כהן מרבה שאפי' **נישאת ללוי או לישראל** שכבר נפסלה מאכילת תרומה, או שנישאת לכותי (עכו"ם) או לחלל (כהן שנשא גרושה או זונה וילדה בן) או למזמר או לנתין (שאע"פ שהם אסורים לבוא בקהל יש להם קידושין והרי היא אשת איש, ואף לר"ע שאין קידושין תופסים בחייבי לאוין, היינו דווקא בחייבי לאוין דשאר) שכבר נפסלה עולמית מתרומה וכהונה, דכתיב "ובת כהן כי תהיה לאיש זר", מ"מ דינה בשריפה. אבל בנישאת ללוי וישראל שבחיי היא מחוללת מן התרומה, הרי היא בכלל בת כהן. ולר"מ בת כהן שנישאת לאחד מן הפסולים זינה בחנק, (ואם אכלה תרומה בשוגג משלמת קרן וחומש כזר, ולרבנן משלמת קרן ולא חומש, ואם נישאת לישראל אף לר"מ אינה משלמת חומש כיון שאם ימות בעלה בלא זרע היא חוזרת לאכול תרומה אינה נחשבת זרה, אבל קרן משלמת שכיון שאין לה זכות בזה הרי זה גזילה).

רבי אליעזר אומר את אביה בשריפה, את חמיה בסקילה-

אין לפרש שזינתה עם אביה או עם חמיה, שהרי אם זינתה עם חמיה אפי' בת ישראל דינה בסקילה.

ואין לפרש שזינתה ברשות אביה -ארוסה או ברשות חמיה -נשואה, שהרי לרבנן נשואה בשריפה וארוסה בסקילה, ולר"ש שניהם בשריפה, ולרבי ישמעאל ארוסה בשריפה ונשואה בחנק, וא"כ ר"א דלא כמאן.

לרבי יוסי בר חנינא הכונה שאם עונשה קל ממיתת אם זינתה עם אביה, והיינו נשואה בת ישראל שדינה בחנק ובאביה דינה בשריפה, בבת כהן דינה כמיתת אביה בשריפה, ואם עונשה למעלה ממיתת אביה, והיינו ארוסה בת ישראל שדינה בסקילה, בבת כהן לא יצאה מכללה להקל ודינה כמיתת חמיה בסקילה, וכתבנן שבת כהן שזינתה נשואה דינה בשריפה וארוסה בסקילה, וכן הלכה, ואף שד' מיתות בטלו, מ"מ יש לשנות ההלכה משום דרוש וקבל שכר, כמו שאנו שונים דיני שחיטת קדשים.

פינת הריבית

לא נגאלו ישראל ממצרים אלא בשכר אמנה (מכילתא דר"י עה"פ אז ישיר). ובשבת צו. אמר ר"ל החושב בכשרים לוקה בגופו דכתיב והן לא יאמינו לי וגו' וגלויא קמי קוב"ה דמומיני ישראל, א"ל הקב"ה הן מאמינים בני מאמינים דכתיב ויאמן העם וכו' אתה אין סופך להאמין שנאמר יען לא האמנתם בי.

גדר האמונה שנשנתו בה ישראל ומשה רבנו צ"ב, דלא נראה שהסניין באמונה על עצם מציאות ה', בריאת העולם או השגחתו בעולם, ומהכ"ת שמרע"ה יחדשו בהם בזה. גם פשוט שלא בזה הייתה תביעה גבי מי מריבה יען לא האמנתם בי'.

הנה המרגלים אמרו כי חוק הוא ממונו, ובסוטה פירשה רב פפא כלפי שמאי - כביכול אפי' בעה"ב אינו יכול להוציא כליו משם. וכבר תמה הח"ח (שמי"ל ב יט) איך אמרו שטות כזו. תורף דבריו לבאר זאת הוא דלפי השערותם לא הייתה בהם זכות מספקת שהקב"ה יכניסם לארץ בבחינת 'תנו עוזו אלקים', אלא מחמת חסרונם כביכול אין יכול בבחינת 'צור ילדך תשי'. ויעו"ש שהיא אחת מתחבולות היצר להחליש אמונה בתקוות הטוב מחמת שאיננו שייכים לטובה זאת. נמצא שכה חמורה התפתותם להסתת היצר - שלא להכיר באהבת ה"ת אליהם ומתוך כך פקפקו בברייתו יעודם להטבה המובטחת - עד כדי שמחמ"כ נגזר עליהם שלא יכנסו לארץ. כך גם יל"פ התביעה דיען לא האמנתם בי להקדישני, שלא העמידו בפני עמ"י ובלבבם את תוקף הביטול המוחלט של כל המבדילים בינינו לבין אלקינו, ומשום תביעה זו לא זכינו לכניסתנו לארץ.

וגלויא קמי קוב"ה דמומיני ישראל - לאור הדברים האמורים הרי שמעלת אמנתם הייתה בכך שלמרות הכל מובטחים הם בגאולתם, כי רצון ה' לגאלם מביטל כל המניעות הרוחניות - חמורות ככל שיהיו - אם רק יחזיקו באמונתם ולא יאבדו תקוותם. יודעים הם ישראל שכל מצב של 'עוונותיכם מבדילים ביניכם לבין אלקים' איננו מצב בעצם עצמותם אלא המציאות האמיתית ביישותם היא 'דעונו לעשות רצונך' אלא ש'שאר שבעיה' הוא שמעכב.

שני סוגי מוקטריג מצינו - שטן ומלאכי שרת. בילקו"ש (בשלח רלד) "כד סמ' ואמר לפניו רבש"ע לא עבדו ישראל ע"י במצרים ואתה עושה להם ניסים". תוכן קטרוג זה הוא הם הרי אינם שייכים אלך אלא שייכים לס"א, הם בצד שלו. "מיד השיב לו הקב"ה שוטה שבעולם וכי לדעתם עבודה והלא לא עבדוה אלא מתוך שעבוד ומתוך טרוף דעת".

מאיידך "ומשה עלה אל האלהים הה"ד (תהלים סח) עלית למרום שביט שבי מהו עלית נתעלית נתגששת עם המלאכים של מעלה" (שמו"ד ר"ג). ובאבות דר"נ (פ"ב) "באותה שעה היו מלאכי שרת קושרין קטיגור על משה והיו אומרים רבש"ע מה אנש כי תזכרנו וכו' היו מרגינים אחריי של משה והיו אומרים מה טיבו של ילוד אשה שעלה למרום".

נמצאת המלחמה פנים ואחור. גם אחרי שנבטל תחושה שקרית שיש לנו ח"ו אויזשי שייכות לעוד כח מבלעדיו ית', עדיין נצטרך להתמודד עם טענה רוממה של מלאכי שרת, טענה המבטחה כמה קטנים אנו ואם אנשי אמת אנו עלינו להודות כי בדרגתנו אין מקום לשאיפת התקרבות במסירות מוחלטת לבטל כל העכבות כאילו אנו קדושים וטהורים כמלאכים.

אולם גם טענה רוממה זו שקר היא, וכבר אמרו חייב אדם לומר מתי יגיעו מועשי למעשי אבותי אברהם יצחק ויעקב (כע"ז בתד"א ר"כג), היינו שכח האבות בבנים וחובתנו להוציאו אל הפועל ואסור להתחייב מכך מתוך תחושת חולשת הדור או החייד.

באופן שבאימרת ר"ש (אבות ב ג) 'אל תהי רשע בפני עצמך' כלול גם 'אל תהי חלש בפני עצמך'. אדרבה החלש יאמר גיבור אני, איש את רעהו יעורר ולאחיו יאמר חזק, ומתוך אמונה שהיי עולם נטועים בתוכנו - ונטיעה זו בכתנו ומחובתנו להצמיחה - עלינו להחזיק עצמנו לגדולים (לשון השל"ה שבעות נר מצוה) ככתוב ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש.

בעידוד ובברכתם של מרגל רובנן גדולי ישראל שלי"מ"א

לקבלת שטר זכרון דברים המהודר ללא חשש ריבית: info@osher-b.org

לחצטרופות: 073-3678617 | office@osher-b.org

אין תוקעים החרב בבטנו או בגורנו, דכתיב "לפי חרב" והיינו שתי פייפות. ואין חותכים אותו לאורכו, דכתיב "ואהבת לרעך כמוך" ברור לו מיתה יפה.

חנק

היו משקעים אותו בזבל עד ארכובותיו, ונותנים סודר קשה בתוך סודר רך, וכורך על צווארו, זה מושך אצלו וזה מושך אצלו עד שנפשו יוצאת.

מיתה בנואף- כתיב "ואיש (פרט לקטן. אמנם האשה חייבת בביאת בן ט' שנים ויום אחד. תוד"ה איש) אשר ינאף את אשת איש (פרט לאשת קטן -אשמועינן שאין לקטן קידושין. רש"י. והתוס' ד"ה פרט לאשת קטן) כתבו שהחידוש הוא באב שיעד אמה עברה לבנו קטן, או בן ט' שבא על יבמתו, דאף דמדאורייתא רמיא קמיה, אינו חייב עליה) אשר ינאף את אשת רעהו (פרט לאשת אחרים -נכרי, אשמועינן שאין קידושין לנכרי. וכתבו התוס' ד"ה פרט לאשת אחרים) שאף שאין בהם מיתה ואזהרה, איסורא מיהא איכא, ומדאיצטריך למישרי יפת תואר), מות יומת"- מיתה סתם היא חנק, ולרבי יאשיה מפני שהיא קלה וא"א להחמיר יותר דמנין לך לדונם בחמורה שמא לא נתחייבו בה, וד' מיתות בשמן גמרא גמירי להו לר' יאשיה מסיני, וכיון שלא פירש הכתוב מי נהרג בחנק, ע"כ קלה היא מכולם והניחה סתומה כדי לתת אותה לכל מי שלא נאמר בו איך הוא נהרג, דא"א להחמיר עליו אלא נותנים לו המיתה הקלה שבכולם. (ועיין רש"י נ"ב: ד"ה אלא) שכתב שר' יאשיה קיבלם כסדרן הלכה למשה מסיני). ולרבי יונתן לא זה הטעם, דס"ל כר"ש שהרג קל יותר, אלא כדמפרש רבי שכמו שמיתה בידי שמים "יומת גם אותו" אין בה רושם, כך מיתה בידי אדם אין בה רושם של חבורה וסימן.

ואין הכונה לשריפה, שהרי אמרה תורה שבת כהן בשריפה, ומשמע שבת ישראל לא.

אלו הם הנסקלים

לאחר שנתבאר סדר סקילה שריפה הרג וחנק, מבארת הגמרא בארוכה מי חייב כל מיתה.

ג. נסקלים דלא כתיב בהו סקילה (דלא כתיב סקילה אלא בעבודת כוכבים ונערה המאורסה וחלול שבת ואוב וידעוני ומגדף) לומדים אותם מאוב וידעוני גזירה שוה "דמיהם דמיהם" ד"דמיהם" מופנה לגזירה שוה. ולא לומדים אותם מאשת איש שדינה בחנק. ומ"מות יומתו", לומדים שאם א"א להמיתו במיתה הכתובה בו, ממיתים אותו בכל מיתה שאפשר. ואמנם נשואה שזינתה אין דינה בסקילה, מדאמר רחמנא שארוסה בסקילה מכלל דנשואה לאו בסקילה. ומכה אביו ואמו שמיתתו בחזק אין לומדים מאוב וידעוני שדינם בסקילה, אלא מאשת איש, דאי אתה רשאי להחמיר אלא להקל.

אלו הם הנסקלים- הבא על האם, ועל אשת האב, ועל הכלה, ועל הזכור, ועל הבהמה, והאשה המביאה את הבהמה עליה, והמגדף, והעובד עבודת כוכבים, והנותן מזרעו למוולך (קסבר האי תנא שאין זו עובדה כוכבים ממש אלא זה חוק בעלמא של העבודת כוכבים, ורחמנא חייב עליה סקילה, דהא כבר תנן עובדת כוכבים), ובעל אוב וידעוני, והמחלל את השבת, והמקלל אביו ואמו (חמור ממכה אביו ואמו, משום שיש בזה גם קלון אביו ואמו וגם הוצאת שם שמים לבטלה), והבא על נערה המאורסה, והמסית יחידים, והמדיח עיר הנידחת, והמכשף, ובן סורר ומורה.

בברייתא איתא שדעת רבי יהודה שאם אמו אינה ראויה לאביו אינו חייב אלא משום אם. הגמ' מבארת דלא מיירי בחייבי כריתות או מיתות ב"ד, דבזה לא פליגי רבנן, דהא אין קידושין תופסים בהם, (דאפילו לרבי יהושע דס"ל שאין ממזר אלא מחייבי מיתות ב"ד, מודה שאין קידושין תופסים בחייבי כריתות, ולדבריו ממזרות לא תלויה בתפיסת קידושין. תוד"ה הא), אלא מיירי בחייבי לאוין כגון ממזרת ונתינה או אלמנה לכהן גדול, וסבר כר"ע שאין קידושין תופסים בחייבי לאוין דס"ל ש"לא יקח איש את אשת אביו" מיירי באנוסת אביו, וקאמר רחמנא "לא יקח" אבן לב בה ליקוחיה). והא דאיתא שאיסור מצוה ואיסור קדושה שנפלו ליבום, חולצות, ולא מתייבמות כיון שהיא אסורה עליו, ולא אמרינן עשה דוחה לא תעשה, גזירה ביאה ראשונה אטו ביאה שניה שאין בה מצות עשה, ואילו חייבי כריתות פטורות אף מחליצה, מפני

שזה חמור יותר דלא תפסי בהו קידושין, לת"ק איסור מצוה היינו שניות, דמצוה לשמוע דברי חכמים, וקדושה היינו אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט, דכתיב בהו "קדושים יהיו", ורבי יהודה מחליף וס"ל שאיסור מצוה אלמנה לכהן גדול דכתיב התם "אלה המצוות" ואיסור קדושה היינו שניות מדברי סופרים, שאמרו חכמים קדש עצמן במותר לך, ומשמע שחייבי לאוין כאלמנה לכהן גדול צריכים חליצה, והא לר"ע חייבי לאוין כחייבי כריתות דלא תפסי בהו קידושין וממילא אינם בני חליצה ויבום, אלא ר"ע לדבריו דת"ק קאמר שיש לקרונה איסור מצוה ולא איסור קדושה, וליה לא סבירא ליה לחייבה בחליצה. וכתבו התוס' (ד"ה וחייבי) דהוה מצוי לשנויי דס"ל כמ"ד שלר"ע אין ממזר מחייבי לאוין אלא מחייבי לאוין דשאר.

הבא על אשת האב חייב משום אשת אב אף לאחר מיתת אביו, וכן חייב משום אשת איש אף מן האירוסין.

הבא על כלתו חייב משום כלתו אף לאחר מיתת בנו, וחייב משום אשת איש אף מן האירוסין. ואינו חייב משום אשת בנו (נ"ד.), דפתח הכתוב בכלתו וסיים באשת בנו, לומר זו היא כלתו זו היא אשת בנו.

נ"ג: הבא על אמו, משום מה חייב-

לת"ק חייב משום אם ומשום אשת אב אם נתקדשה לאביו שלא ילדתו בזנות, או שנתקדשה לו אח"כ. והיינו בבא בשוגג, דבכל העריות כתוב חיוב כרת, וכתוב חילוק חטאות אפילו בגוף אחד. (ולא נקט שחייב משום אשת איש, דמיירי לאחר מיתת האב. תוד"ה משום). ולרבי יהודה אינו חייב אלא משום אם, דילפינן מדכתיב "אמך היא" משום אמו אתה מחייבו ולא משום אשת אב. (ועיין לעיל דעת רבי יהודה בברייתא שאם היא ראויה לאביו חייב גם משום אשת אב).

הגמ' ושאלת דא"כ נמטע מ"ערות אשת אבין היא" שלא לחייב משום אמו, ומ"אמך היא" שלא לחייב משום אשת אביו, וא"כ אמו שהיא אשת אביו יהיה פטור לגמרי, ועוד דא"כ למה רבנן מחייבים. ובהכרח שמ"אמך היא" לומדים שיש חיוב סקילה בין באשת אביו בין באנוסת אביו.

והגמ' מתרצת שרבי יהודה סובר ש"ערות אבין" היינו אשת אבין, ולומדים מגזירה שוה דאיירי בין אשת אביו שהיא אמו בין אשת אביו שאינה אמו, ואמו שאינה אשת אביו לומדים מ"ערות אמך לא תגלה", וכן מבואר בברייתא ש"ערות אבין" זו אשת אביו, ואייתר גזירה שוה למילף עונש לאמו שאינה אשת אביו, ואייתר "אמך היא" לדרשה הג"ל, וכדלהלן, והברייתא היא רבי יהודה, דסתם ספרא רבי יהודה.

נ"ד. איתא בברייתא "איש (פרט לקטן) אשר ישכב את אשת אביו (אף אם אינה אמו) מות יומתו (בסקילה, דילפינן גזירה שוה דמיהם במ מאוב וידעוני). ולומדים אמו שהיא אשת אביו מ"ערות אביו גילה", ואזהרה לומדים מ"ערות אבין לא תגלה" (ולא איירי בערות אביו ממש, דנאמר להלן "ערות אביו גילה" מה להלן באישות אף כאן באישות). ואמו שאינה אשת אביו לומדים בה אזהרה מ"ערות אמך לא תגלה", והמקור שגם בעונש דין אמו שאינה אשת אביו כאמו שהיא אשת אביו, הוא שכמו שבאזהרה שתיים שוות ה"ה בעונש שתיים שוות. ומ"אמך היא" לומדים שאינו חייב משום אשת אב. לרבנן "ערות אבין" הכונה לערות אביו ממש, לחייבו גם משום זה וגם משום "ואת זכר", וכן איתא בברייתא שהבא על אביו או על אחי אביו חייב שתיים "ואת זכר", ו"ערות אבין" באביו, ו"ערות אחי אבין" באחי אביו, דמשמע ליה שהכונה להם עצמם. ללישנא קמא לרבי יהודה הבא על אביו חייב אחת, דהא לרבי יהודה ערות אבין אינו אביו ממש, ואין עונשים מן הדין, וללישנא בתרא עונשים מן הדין ולומדים מק"ו מאחי אביו.

רבנן לומדים מ"ערות אשת אבין לא תגלה" אזהרה לאשת אביו, ומ"ערות אבין היא" לומדים אזהרה לאשת אביו לאחר מיתה, ועונש בזה לומדים מ"ערות אביו גילה" שרבי יהודה לומד מזה גזירה שוה, ומ"אמך היא" לומדים עונש לאשת אביו לאחר מיתה דמשמע בהויתתה תהא בכל אופן אפילו אינה אשת אביו. ולרבי יהודה "ערות אשת אבין" לאשת אביו לאחר מיתה, ועונש לומדים מגזירה שוה,

ו"ערות אבין היא" בא לומר שחייב משום אשת אב ולא משום אשת איש, ואף בדמתני' תנן שהבא על אשת אב חייב משום אשת אב ומשום אשת איש, ולא פליג רבי יהודה, פליג בברייתא וה"ה במתני'.

משכב זכור-

הבא על הזכר נדון בסקילה, דכתיב "ואיש (פרט לקטן) אשר ישכב את זכר (בין גדול בין קטן דלא כתיב אשר ישכב את איש, ואשמועינן שא"צ ששניהם יהיו בני עונשים, וה"ה בנשכב גדול ושוכב קטן בן ט' שנים ויום אחד דביאתו ביאה חייב הנשכב) משכבי אשה (לומר ששני משכבות באשה, הרי זה בא ללמד ונמצא למד שהרי כל משכב זכור הוא שלא כדרכו, אלא אתא לאשמועינן שהבא על אשה בין כדרכה בין שלא כדרכה חייב) מות יומתו" (בסקילה, גזירה שוה דמיהם במ מאוב וידעוני).

אזהרה לשוכב לומדים מ"ואת זכר לא תשכב משכבי אשה", ואזהרה לנשכב לרבי ישמעאל לומדים מ"לא יהיה קדש" וכתב "וגם קדש היה בארץ עשו ככל התועבות הגוים אשר הוריש" וגו' מה קדש האמור כאן יש בו תועבה, אף "לא יהיה קדש" יש בו תועבה, ומדכתיב במשכב זכור "תועבה היא" לומדים שגם הנשכב במשמע, ולר"ע כתיב תשכב וקרי ביה תישכב.

נ"ד: הבא על הבהמה-

הבא על הבהמה והאשה המביאה את הבהמה, בסקילה, והטעם שהבהמה נסקלת הוא משום שבאה לאדם תקלה (מכשול עוון) על ידה, דבר אחר כדי שלא יאמרו זו היא שנסקל פלוני על ידה.

כתיב "איש (פרט לקטן) אשר יתן שכבתו בבהמה (בין גדולה בין קטנה) מות יומת" (בסקילה, גזירה שוה תהרוגו תהרוגו ממסית). ועונש לנשכב לומדים מ"כל שוכב עם בהמה מות יומת" אם אינו ענין לשוכב תנהו ענין לנשכב. אזהרה לשוכב לומדים מ"ובכל בהמה לא תתן שכבתך לטמאה בה", ואזהרה לנשכב לומדים לרבי ישמעאל מ"לא יהיה קדש" ולר"ע שכבתך קרי ביה שכיבתך.

מחלוקת רבי ישמעאל ור"ע בשני איסורים בהעלם אחד-

הבא על הזכור והביא עליו זכר בהעלם אחד, (לא גרסינן זכור, דלא קרי זכור אלא לנכב המשכב), לר"ע חייב אחת, דתשכב ותישכב חדא היא וכיון דמדח קרא נפקי אין חילוק חטאות בניניהם, ולרבי ישמעאל חייב שתיים כיון דמתרי קראי קאתו, וכנ"ל.

הבא על הבהמה והביא בהמה עליו, לר"ע חייב אחת דשכתך ושכיבתך חדא היא, ולרבי ישמעאל, לרבי אבהו חייב שתיים, ולאביי חייב אחת, ד"לא יהיה קדש" בגברי כתיב אבל לבהמה אין זנות ולא שייך בזה לשון קדשות, ואזהרה לנשכב לומדים מ"כל שוכב" דאם אינו ענין לשוכב תנהו ענין לנשכב, וכתבתו תורה בלשון שוכב, לומר שגם בנשכב ענש והזהיר כמו בשוכב.

הנרבע לזכר ולבהמה לר"ע חייב שתיים "לא תשכב" ו"לא תתן שכבתך", ולרבי ישמעאל, לרבי אבהו חייב אחת (אע"פ שהגופים מחולקים, וגבי ה' נשים נדות חייב על כל אחת, דכתיב "ואשה". תוד"ה הנרבע), משום "לא יהיה קדש", ולאביי חייב שתיים משום דכתיב "כל שוכב" אם אינו ענין לשוכב תנהו ענין לנשכב, ואפקיה רחמנא בלשון שוכב לומר שגם בנשכב יש עונש ואזהרה.

הבא על זכור והביא זכר עליו ובא על הבהמה והביא בהמה עליו לרבי ישמעאל חייב שלש ולר"ע חייב שתיים.

השוכב עם זכר פחות מבן ג' פטור, וזכר מגיל ג' עד ט', לשמואל חייב ד"משכבי אשה" כתיב בת ג' ראויה לביאה והשוכב עימה חייב מיתה, ולרב פטור דכל דליתיה בשוכב דפחות מבן ט' אין ביאתו ביאה ואינו מחייב את הנשכב מיתה ליתא בנשכב, ותניא כוותיה דרב.

כלאים - לרבי אלעזר ולתנא דבי מנשה בני נח נאסרו גם בהרבעת בהמה והרכבת אילן, דכתיב "את חוקותי (שחקקתי לך כבר) תשמו, בהמתך לא תרביע כלאים שדך לא תזרע כלאים", והיינו הרכבה כמו שבהמה היינו הרבעה, (וכמו שבהמה אסור גם בחו"ל דחובת הגוף נוהגת גם בחו"ל, ה"ה איסור הרכבה אסור גם בחו"ל), אבל לא נאסרו על לבישת זוריעת כלאים (ט).

לרבי יהודה לא נצטוו אדם הראשון אלא על ע"ז, (ונאסר לו בשר ועץ הדעת, ולא מנאם רבי יהודה כיון שאינם נוהגים לדורות. ומודה רבי יהודה שאחרי המבול נצטוו בני נח על עוד מצוות. תוד"ה לא). ולר"ב אף על ברכת ד', וי"א אף על הדינים.

נ"ז. תנא דבי מנשה לומד ז' מצוות לא מקרא ד"ויצו ד' אלוקים וכו' ", אלא עבודה זרה וגילוי עריות מ"ותשחת הארץ לפני האלוקים", והשחתה היינו ערוה דכתיב "כי השחית כל בשר את דרכו", וע"ז דכתיב "פן תשחיתון ועשיתם", ואם נענשו ש"מ שנצטוו על זה. ושפיכות דמים מדכתיב "שופך דם האדם". גזל מדכתיב "כירק עשב נתתי לכם" ולא כירק גינה. אבר מן החי מדכתיב "אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו". סירוס מדכתיב "שרצו בארץ ורבו בה". כלאים דכתיב "מהעוף למיניהו". והחולקים סוברים שאין ללמוד מפסוקים אלו, או שלומדים משם דברים אחרים. ("אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו" להתייר אבר מן החי בשרצים).

על מה בן נח נהרג - י"א שכן נח נהרג על שפיכות דמים דכתיב בהו "דמו ישפך", וגילוי עריות ברכת ד' ועבודת כוכבים, דכתיב בהו "איש איש". ובע"ז נהרג על דברים שבי"ד של ישראל ממימים עליהם כגון כל העבודות שדרך העבודת כוכבים בכך, וזיבוח וקטור אפילו בשלא כדרכה. וי"א שנהרג על כל הז' מצוות, דגלי רחמנא באחד (-שפיכות דמים) וה"ה לכולהו.

חילוקי דינים בין ישראל הגוזל נכרי או נכרי הגוזל נכרי, לנכרי הגוזל ישראל - גניבה גזילה ויפת תואר שזה גם גזל מבעלה, נכרי אסור בין מנכרי בין מישראל, אבל ישראל מנכרי מותר. וכן כיוצא בזה, י"מ דהיינו אכילת פועל בכרם, והגמ' שואלת שבשעת גמור מלאכה כגון ששכרו לבצור ענבים מותר אפילו ישראל בישראל, ושלא בשעת גמור מלאכה זה גזל גמור. וי"מ דהיינו פחות משוה פרוטה, והגמ' שואלת שאף שמישאל אסור כיון שיש לו צער באותה שעה (אע"פ שאח"כ מוחל), מ"מ הרי בנכרי שאינו מוחל זה גזל גמור. אלא איירי בכובש שכר שכיר דלא חשיב גזל אלא חוסף דבר מייד חבירו, דכתיב "וגזול את החנית מיד המצר". והא דאסור נכרי בדומה ליפת תואר, היינו שאם בן נח ייחד שפחה לעבדו, שאם הוא בא עליה הוא נהרג אע"פ שאינה בעולת בעל של אישות אלא של זנות בעלמא, וישראל בנכרי מותר אם לקחה בשביה, שהרי אפילו באשתו מותר, ובישראל אסור והיינו שפחה חרופה שחייבים עליה אשם. וההורג רודף והיה יכול להצילו באחד מאבריו כגון לקטוע רגלו, לרבי יונתן בר שאול, ישראל בישראל או נכרי בישראל חייב, וישראל בנכרי פטור, ולרבנן זה נחשב התר גמור.

נכרי שהרג ישראל או נכרי חייב, וישראל שהרג נכרי פטור.

נכרי, ורועי בהמה דקה שסתמן גזלנים שהם מרעים בהמותיהם בשדות אחרים, לא מעלין אותם מן הבור להצילם מן המיתה, ולא מורידין אותם לבור להמייתם בידם.

נ"ז: על פי מה דנים בן נח למיתה - בן נח נהרג על פי עד אחד, דכתיב "אדרשנו ומיד האדם", ומספיק דיין אחד דכתיב "אדרוש", וא"צ התראה דכתיב "ומיד כל חיה", והדיין והעד יהיו "איש" ולא אשה (והא דכתיב "אשר יצוה את בניו ואת ביתו וכו' לעשות צדקה ומשפט", הכונה בניו לדין וביתו לצדקה), וקרוב כשר דכתיב "אחיו".

בן נח שהרג עובר נהרג לרבי ישמעאל, דכתיב "שופך דם האדם באדם", וישראל אינו חייב עד שיצא לאויר העולם, היכא דקים לן דכלו לו חדשיו ואינו נפל. ולתנא דבי מנשה אינו

נהרג, ולומד מ"האדם באדם" שמיתתו בחנק, שזהו שפיכות דמים בגופו של אדם שאין דמו יוצא לחוץ.

בת נח שהרגה נהרגת, דאע"ג דכתיב "מיד איש" הא כתיב "שופך דם האדם" מכל מקום. ובת נח שזינתה נהרגת, דאע"ג דכתיב "על כן יעזב איש", מ"מ הדר ערביניהו קרא "והיו לבשר אחד".

עריות בנכרי-

בברייתא איתא שלומדים מ"איש איש" שנכרי מוזהר על העריות כישראל, ואע"ג דכתיב "לאמר" והיינו גילוי עריות, התם בעריות זידהו, הכא בעריות דידן -אשת איש דישאל. י"א שהנ"מ במה שנדון בדיני ישראל היא לעדה עדים והתראה, והגמ' שואלת שאין טעם שרק בבא על עריות דישראל יצטרכו עדה עדים והתראה. וריו"ח מבאר שהכונה שאם בא על נערה המאורסה, שזה לא שייך בעכו"ם שאינו חייב אלא על "בעולת בעל", ודנים אותו בסקילה כדיני ישראל ולא בסייף אף לרבנן שכל מיתת בן נח אינו אלא סייף, אבל בבא על אשת איש נדון בחנק, וכן מבואר בברייתא. ולרב נחמן בר יצחק הברייתא סוברת כמ"ד בעולת בעל יש להם ולא נכנסה לחופה ולא נבעלה, ובזה דנים אותם בדיני ישראל בחנק. וכתבו התוס' (ד"ה לנערה) דהא דאיתא בב"ב ה"ז: שעשוי עבר באותו יום ה' עבירות, ואחד מהם שבא על נערה המאורסה, אע"פ שלא נצטוו זה דבר מכווער, כמו מה שביוה את הבכורה, וכן מה שלוט בא על בנותיו (שהרי נכרי מותר בבתו).

בן נח שבא על עריות ישראל נדון בדיני ישראל, ואם בא על עריות בן נח נדון בדיני בן נח, ונ"מ בנערה המאורסה שכיון שאין להם נערה המאורסה קטלינן להו בקטלא דידן, אבל בשאר דברים אין חילוק בין ישראלית לנכרית, ואם נכנסה לחופה ולא נבעלה מיתתה בחנק.

כל ערוה שבי"ד של ישראל ממימים עליה, בן נח מוזהר עליה, וערוה שבי"ד של ישראל אין ממייתם עליה כגון חייבי כריתות -אחותו ואחות אביו ואחות אמו ואשת אחיו ואשת אחי אביו ואחות אשתו. לר"מ בן נח אינו מוזהר עליה, ולחכמים יש הרבה כאלו כגון חייבי כריתות שכן נח כן מוזהר עליהן דדרשי "איש איש" לרבינו, ור"מ לא דריש "איש איש". (רש"י). והיינו ר"מ אליבא דר"ע, דר"מ עצמו דריש לעיל "איש איש". והא דמרבין נכרי מ"איש איש" היינו בעריות דידן, אבל עריות של נכרי לומדים מ"לאמר", ורבנן לומדים מזה את כל העריות שלהם, אבל לר"מ כיון דכתיב "על כן יעזב איש" דהיינו חייבי מיתות, אין לרבות שאר עריות. תוד"ה וחכמים.

נ"ח. איסורי קורבה בגרים-

גר שהורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה, יש לו שאר האם, והיינו שאם נשא אחותו מן האם או אחות האב מן האם, או אחות האם מן האם, ויציא, ואף שמדאורייתא גר שנתגייר כקטן שנולד, ומותר בכל אלו שהיו קרובות שלו בגיותו, רבנן אסרוהו כדי שלא יאמרו שבאים מקדושה חמורה לקדושה קלה, (וביבמות צ"ח. ביאר רש"י טעם האיסור שבאחותו מן האם, שמא יבוא לישא אחותו שנולדה אחריו דאיכא איסורא דאורייתא, ומשמע שאם הורתו ולידתו שלא בקדושה דליכא איסורא דאורייתא מותר באחותו מן האם, אף בגמרא שם (צ"ז:) מבואר להדיא שהוא אסור בה. ונכרי מותר באחותו אפילו מן האם. תוד"ה נשא), ולכן אבא אין לו שאר האב, דאף בגיותו מותר, דלא נאסר איסור אחוה בבני נח אלא מן האם דכתיב "אך אמנה אחותי בת אבי היא אך לא בת אימי", ואם נשא אחותו מן האב, או אחות האב מן האב, יקיים, אמנם לכתחילה לא יכנסו.

ואם נשא אחות האם מן האב לר"מ יוציא, כיון שהיא ערוה משאר אם, ואף שהיא מצד האב, אם נתיר ערוה שיש בה צד אם יבואו להתייר אפילו אחותו מן האם וכ"ש אחות אמו ואחות אביו מן האם. ולחכמים יקיים ולא גזרינן. וה"ה בגר שהורתו ולידתו שלא בקדושה, ואם הורתו ולידתו בקדושה מודה ר"מ שאסור גם בשאר האב ואפילו בקרובות שנולדו בגיותו, דילמא אתי לאחופי בישראל גמור. רש"י. ולתוס' (ד"ה הורתו) בתירוצם הראשון אם הורתו ולידתו בקדושה מותר אפילו באחותו מן האם שנולדה קודם הגירות, וליכא למיגזר שמא יאמרו באנו מקדושה חמורה לקדושה קלה, דכשני אמהות דמו.

עוד אמר ר"מ שהגר מותר באשת אחיו לאחר מיתה, ואפילו אשת אחיו מאמו, ואפילו נשאה אחיו אחר שנתגייר או שקיימה אצלו אחר שנתגייר, דבן נח מותר באשת אחיו, וליכא למיגזר בגר, ובאשת אחי אביו, ובאשת אביו, וכן בכל הבאות מחמת אישות, דס"ל שמותרות לו בגיותו וליכא למיגזר, ומשום קורבה ליכא למיחש שהרי

הוא קטן שנולד, אבל כלתו ואחות אשתו אסורות כגר שלידתו בקדושה, שהרי לא היתה לו אשה אלא בגיותו.

נכרי שנשא אשה ובתה ונתגיירו עמו כונס אחת ומוציא אחת, וה"ה שתי אחיות אסור לו לישא יחד. אי נמי מיירי בהיתה לידתו בקדושה, וה"ה ישראל גמור שנשא אשה ובתה שנתגיירו.

חמותו - מתה אשתו י"א שמותר בחמותו אע"פ שהשאיר את אשתו אחר שנתגייר, דגר שנתגייר כקטן שנולד, וליכא למיגזר שמא יאמרו באים מקדושה חמורה לקדושה קלה כיון ששכן נח מותר בחמותו. וי"א שאסור בחמותו [שמא יבואו להתייר גם בישראל גמור].

עוד בדיני איסורי עריות לבן נח-

על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד - "ודבק" ולא בזכר דאינו דיבוק כיון שאין הנשכב נהנה, (ואביו בכלל זכר), "באשתו" ולא באשת חבירו, והא דכתיב "יעזב איש את אביו ואת אמו", לרבי אליעזר היינו אחות אביו, וכ"ש שאסור באחותו, ואחות אמו, ולר"ע אביו היינו אשת אביו, ואמו היינו אמו ממש היכא שהיתה אנוסה. "והיו לבשר אחד" שהזרע היוצא מהם הוא מהאב והאם, -להוציא בהמה וחיה שאין נעשים לבשר אחד שאין יולדים מן האדם, ואלו הם חייבי מיתות, ומהם לומדים לשאר חייבי מיתות, ולר"א אין להם קורבה דאישות אלא קורבה דאחוה.

נ"ח: לר"א שכן נח אסור באחות אביו ואחות אמו, הא שנשא עמרם קודם מתן תורה את יוכבד דודתו אחות קהת אביו, היתה דודתו מן האב ולא מן האם, ואחות האב הותרה להם.

שרה היתה בת אחיו של אברהם, ומותרת לו אפי' אם היא בת אחיו מן האם, ומה שאמר אברהם "אחותי בת אבי היא אך לא בת אימי" כוונתו שהם בני אב אחד דבני בנים הרי הם כבנים והיא כאחותו, אך לא לענין קורבה, אבל אינם בני אם אחת.

לרב הונא נכרי מותר בבתו, ומה שאדם לא נשא את בתו, הסיבה היתה כדי שקין ישא את אחותו, שנא' "עולם חסד יבנה" -תחילתו של עולם נבנה ע"י חסד, שציווה לאדם הראשון לגמול חסד עם בנו ולא לישא את בתו והתירה לקין כדי שיבנה העולם, אבל שאר הנכרים אסורים באחותם. רש"י. והתוס' (ד"ה מפני) ביארו שכשאלה חוה מעץ הדעת היתה ראויה למות מייד, ולא מתה כדי שלא יצטרך אדם לישא את בתו ויוכל קין לישאנה. ולר"ע שכן נח מותר באחותו צ"ל שאחרי שהותר לקין הותר לכולם. ולל"ב נכרי אסור בבתו, ולכן אדם הראשון לא נשא את בתו, והגמרא דוחה ראייה זו.

עבד כנעני מותר באמו ומותר בבתו וכ"ש בשאר עריות של קורבה, מפני שיצא מכלל נכרי ופקע ממנו שם בן נח, ולכלל ישראל לא בא לגזר שמא יאמרו באים מקדושה חמורה לקדושה קלה.

בן נח שייחד שפחה לעבדו וכבר קורים לה בנות העיר רביתא דפלגיא, ובא עליה, נהרג, והתרתה שכבר לא נחשבת מיוחדת לו אם תבוא להפקיר עצמה מזמן שפרעה ראשה בשוק, שהיו רגילות אף הנכריות הנשואות שלא לצאת בראש פרוע.

בן נח שבא על אשתו שלא כדרכה לרבי אלעזר חייב דכתיב "ודבק" ומתוך שאינה נהנית אינה נדבקת עימו, ולרבא פטור שהרי אפילו ישראל פטור (ומותר, ואינו אסור אלא כשעושה כן תדיר כדי שלא תתעבר ויחיש יופיה. תוד"ה מי), וקרא היינו שנכרי הבא על אשת חבירו שלא כדרכה פטור.

ענייני הכאה-

נכרי שהכה ישראל חייב מיתה, דכתיב "ויך את המצרי" מפני שהכה איש עברי.

הסוטר לועו של ישראל כאילו סוטר לועו של שכינה.

המגביה ידו על חבירו אע"פ שלא הכהו נקרא רשע, שנא' "רשע למה תכה", וי"א שנקרא חוטא, וי"א שתיקצץ ידו (משום קנס, דבי"ד מכים ועונשים כדי לעשות סייג וגדר לדבר. רש"י. ולתוס' (ד"ה קץ) היה רגיל בכך, וי"ל דבכהא גוונא דינא הוא. וכן השולח ידו לאמתו תיקצץ היינו ברגיל בכך). וי"א שאין לו תקנה אלא קבורה.

לא ניתנה קרקע אלא לבעלי זרועות, מפני שצריך כח לריב עם בהמות שמפסידות את השדה ועם מערערים.

במתני' משמע שעובד ע"ז אינו חייב אלא בעובד, ולא באומר אעבוד או אלך ואעבוד. הגמ' שואלת ממתני' לקמן שמבואר שם שמי שהסיתוהו לעבוד ע"ז ואמר אעבוד, או שאמר אלך ואעבוד אע"פ שמוחסר הליכה, או שאמר נלך ונעבוד שכלל עצמו עם אחרים וי"ל שאם אחרים לא יעבדו גם הוא לא יעבוד, חייב, דכתיב "לא תאבה ולא תשמע" הא אבה ושמע חייב. רב המנונא מותרץ דבאמת חייב באמירה, והכא איירי באומר **איני מקבלו עלי אלא בעבודה** -רק כשאעבדנו, שכל כמה שלא עבד אין כאן אבה ושמע, אבל באמר 'אעבוד' מסתמא קיבלו עליו באלוה.

לרב יוסף יחיד **שאמר אעבוד חייב**, דלא שכיח שימלך, וכתיב "לא תאבה לו ולא תשמע אליו" הא אבה ושמע חייב, אבל רבים פטורים, דשכיח שימלכו ולא חשיב אבה ושמע.

ס"א: לאביי אין חילוק בין יחיד לרבים (אלא שיחיד מיתתו בסקילה וממונו פלט, ורבים מיתתם בסייף וממונם אבד), וישוב הסתירה הוא שהניסת מפי עצמו ואמר אעבוד פטור, דשכיח שימלך, אבל **הניסת מאחרים ואמר אעבוד חייב**, דלא שכיח שימלך, וכתיב "לא תאבה לו ולא תשמע אליו" הא אבה ושמע חייב.

לרבא מיירי בניסת מפי אחרים, ומ"מ **אינו חייב אלא כשאמרו לו כך אוכלת כך שותה כך מטיבה כך מריעה** וכיון שאינו יודע טובתה שכיח שימלך, דכתיב "הקרובים אליך או רחוקים ממך" והיינו שאמר לו שמטיבותם של קרובים שאינם אוכלים ושותים ואין בהם ממש, אתה למוד טיבותם של רחוקים.

לרב אשי הא דחייב באמירה היינו **בישראל מומר** שכבר הופקר בכך.
לרבינא לכו"ע חייב באמירה, ולא זו אף זו קתני.

העובד ע"ז מאהבה או מיראה -מאהבת או מיראת אדם, ולא חשבה בליבו לאלוהות, לאביי חייב מיתה במזיד והתראה, ואם שגג שחשב שזה מותר חייב חטאת, שהרי עבד ע"ז. ולרבא אינו חייב בין במזיד בין בשוגג, אא"כ קיבלו עליו באלוה. וכתבו התוס' (ד"ה רבא) שאף שהעובד מיראה פטור לפי רבא, מ"מ חייב למסור נפשו למיתה ולא לעשות כך. וי"מ שדברי רבא נאמרו דווקא בע"ז שכל עבודתה מיראה או מאהבה.

והא דתניא שמותר להשתחוות לאדם דכתיב "לא תשתחוה להם", אבל אם עשה עצמו ע"ז כהמן דאי לאו הכי לא היה מרדכי מתגרה בו אלא היה כורע ומשתחוה לו אסור, דכתיב "ולא תעבדם", אביי מוכיח מזה שהעובד מיראה דכתיב "כי כן צויה לו המלך" חייב. ולרבא לא איירי בעבודה מיראה כמו אצל המן, אלא באה הברייתא לומר שגם באדם שעשה עצמו ע"ז חייב אם קיבלו עליו באלוה. ולרבא מרדכי לא השתחוה להמן מפני שהיו צלמים על ליבו, אי נמי משום קידוש ד'. תוס' שם.

קרבן כהן משיח שעבד עבודה זרה- כהן גדול המשוח בשמן המשחה שעבר על מצוה מן המצוות אינו חייב קרבן אא"כ נעלמה ממנו הלכה, ודינו שונה משאר יחידים, שיחיד מביא כשבה או שעירה, והוא מביא פר ונשרף, (ונשיא מביא שעיר ונאכל), ומ"מ כהן משיח שעבד עבודה זרה מביא שעירה כמו יחיד שעבד ע"ז, לרבי חייב בשגגת מעשה אפילו אם לא עלם ממנו איסור עבודת כוכבים, שכיון שקרבנו שוה לקרבן יחיד גם דינו שוה, ולחכמים חייב בהעלם דבר ולא בסתם שוגג, ככל המצוות. ואינו מביא אשם תלוי על שום איסור. לאביי שגגת מעשה היינו מאהבה או מיראה, וזה לא נחשב העלם דבר, כיון שלא נעלם ממנו שום פרט מגוף האיסור, רק נעלם ממנו שגם מיראה או מאהבה אסור. ולרבא שגגת מעשה היינו שחשב שאין כלל איסור בע"ז, והעלם דבר היינו שידוע את האיסור אלא שסבר שדבר מסוים כגון השתחואה מותר.

המשתחוה לע"ז והוא סבור שזה בית הכנסת פטור, שהרי ליבו לשמים, ואפילו אם ידע שזה בית ע"ז והשתחוה לשמים אין בזה עונש, שאף המשתחוה לבית הכנסת לא לבית הוא משתחוה אלא למי ששיכן שמו עליו. ואם ראה אנדרטא שעושים בדמות המלך והוראה אותה משתחוה לכבוד המלך, ולפעמים עובדים אותה, והשתחוה לה ולא ידע שעובדים אותה, אינו חייב אלא אם קיבלה עליו באלוה, אבל אם לא קיבלה עליו באלוה

והשתחוה רק לכבוד המלך אין בזה כלום. ואם עבד ע"ז וסבר שזה מותר חייב.

חילוק מלאכות בע"ז ובשבת ובשאר מצוות

העושה מלאכה בשבת או עובד ע"ז בשוגג (וכן בשאר עבירות שיש עליהם חיוב חטאת), חייב חטאת, ואם עשה כמה פעמים מלאכה או שעבד כמה פעמים ע"ז בהעלם אחד (שלא נודע לו בינתיים שחטא), אינו חייב אלא חטאת אחת, דכולה חדא שגגה היא. הדין להלן הוא מזה הדין שכעשה כמה מלאכות שבת או כמה עבודות של עבודה זרה בהעלם אחד, האם חייב חטאת על כל דבר, או שאינו חייב אלא חטאת אחת.

זיבח וקיטר וניסך בהעלם אחד-

ס"ב. לרבי זכאי ורבי אמי אינו חייב אלא חטאת אחת, וביאר אביי (ס"ג.) הטעם משום דכתיב "ולא תעבדם", לכלול כולם כאחד. לרש"י לא גורסים שגם השתחוה באותו העלם, דכיון שר' אמי לא סובר שהשתחואה לחלק יצאה וכדלהלן, א"כ אנו בכלל שאר עבודות. ולר"ת (תוד"ה אמר) רבי אמי סובר שהשתחואה יצאה לחלק רק את עצמה, ולתנא דברייתא שהביא ר' זכאי השתחואה ללא יצאה, ולריו"ח השתחואה יצאה לחלק ולומר שחייב על כל אחת.

לרבי יוחנן חייב על כל אחת ואחת, ואמר אביי (ס"ג.) דג' השתחואות נאמרו בעבודת כוכבים, אחת לכדרכה ושלא כדרכה שדרכה לעבוד בדרך כבוד אך לא בהשתחואה, (דא"צ השתחואה לכדרכה, דכבר כתיב "איכה יעבדו הגויים האלה"), ואחת לשלא כדרכה כגון משתחוה לפעור או למרקוליס שעבודתם בבזיון, ואחת לחלק.

לרבי אבא דין זה תלוי במחלוקת לגבי מלאכות שבת, שלרבי יוסי שהבערה ללאו יצאת, והיינו שהרי הבערה בכלל "לא תעשה כל מלאכה" ולמה נכתב "לא תבערו אש" לומר שאין בה חיוב כרת ומיתה כשאר מלאכות, אינו חייב אלא אחת, ולרבי נתן שהבערה לחלק יצאת לומר שכמו שהבערה נחשבת איסור בפני עצמו, גם שאר ל"ט מלאכות כל אחת נחשבת איסור בפני עצמו, וחייב על כל מלאכה אף אם עשאם בהעלם אחד, דדבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד, לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא, גם השתחואה יצאה לחלק. ולר' זכאי השתחואה לא יצאה לחלק, אלא לומר שאין בה כרת או חטאת בשוגג, אף שבמזיד יש עליה חיוב סקילה.

רב יוסף אומר שגם לרבי יוסי שהבערה ללאו יצאה, היינו משום שהוא לומד חילוק מלאכות מהא דכתיב גבי חיוב חטאת "מאחת מהנה", שבזדון שבת ושגגת מלאכות חייב כמה חטאות, ("אחת" לחייב אם כתב שמעון, "פֵאחת" לחייב אם כתב שם משמעון שזה מקצת מלאכה (ודווקא ככהאי גונא שיש משמעות לאותיות אלו חייב, אבל אם אין משמעות לשתי האותיות כגון נף מנפתלי פטור), "הנה" -אבות, "מהנה" מן הדומות לאבות -תולדות, אחת שהיא הנה לחייב כמה חטאות בזדון שבת ושגגת מלאכות מפני שיש כאן שגגות הרבה, הנה שהיא אחת לחייב חטאת אחת בשגגת שבת וזדון מלאכות דכל המלאכות הם שגגה אחת), אבל כאן שאין לימוד אחר לחילוק מלאכות, השתחואה לחלק יצאה וחייב על כל אחת ואחת.

הגמ' רוצה ללמוד חילוק מלאכות בעבודת כוכבים מ"מאחת מהנה" שזה נכתב לגבי חטאת ולא דווקא לגבי שבת, וא"כ אפשר ללמוד מזה גם לעבודת כוכבים, "אחת" -זביחה, "מאחת" -סימן אחד דאשכחן בחטאת העוף בפנים שסימן אחד מכשירו, "הנה" – אבות, זיבוח קיטור ניסוך והשתחואה, "מהנה" -תולדות, שבר מקל בפניה לשם עבודת כוכבים שדרכה בכך, דדמי לחשיטה ששובר מפרקתה, אחת שהיא הנה - זדון עבודת כוכבים ושגגת מלאכות שידוע שאסור זיבוח ואינו יודע שקיטור ניסוך והשתחואה אסורים, הנה שהיא אחת שגגת עבודת כוכבים וזדון מלאכות.

ואין לדחות שלא שייך שגגת עבודת כוכבים, משום שאם חשב שזה בית הכנסת הרי ליבו לשמים, ואם חשב שזה אנדרטא חייב אם קבלה עליו באלוה, ואם עבד מאהבה ויראה לרבא פטור, די"ל דאיירי באומר מותר לעבוד עבודת כוכבים, (והא דאיתא במכות (ז): שרלבא אין חיוב גלות באומר מותר, דכתיב "בשגגה", צריך לגרוס שם רבה, או דשאני גלות שכתוב שם הרבה פעמים "בשגגה". תוד"ה ורבא.) ואף שרבא מסתפק אם מי שנעלם ממנו גם שבת וגם איסור מלאכות (שלא ידע על שום מלאכה האסורה בשבת, ולא דמי

לשכח עיקר שבת שאינו חייב אלא חטאת אחת, דשם זה כגון תינוק שנשבה לבין הנכרים, והכא אם יזכירו לו הוא יזכר. תוד"ה העלם) חייב על כל מלאכה או שאינו חייב אלא אחת, מכאן יהיה ראייה שאינו חייב אלא אחת.

הגמ' דוחה שאין ללמוד חילוק מלאכות בע"ז מ"מאחת מהנה" משום שבע"ז אף הנשיא חייב שעירה כיחיד, והכא כתיב שמושיח מביא פר והנשיא מביא שעיר והיחיד כשבה ושעירה.

ס"ב: העושה שתי מלאכות בשבת, או שעבר ב' איסורים שונים (כגון חלב ודם) חייב ב' חטאות. ואם עשה מלאכה אחת או שעבר איסור אחד ב' פעמים, חייב חטאת אחת.

חיוב מתעסק- הבולע חלב וסבור שהוא רוק חייב, דהמתעסק בחלבים ועריות חייב, שכן נהנה ולכן זה נחשב ככונה, אבל בשבת אם נתכוין להגביה את התלוש וחתך את המחובר פטור, דמלאכת מחשבת אסרה תורה, דכתיב "אשר חטא בַּה" עד שיתכוין למלאכה זו, פרט למתכוין לעשות דבר אחר ועלתה בידו מלאכה זו. ומתעסק הכונה שאינו מתכוין לדבר זה כלל, וכתבו התוס' (ד"ה להגביה) דהא דבעינן קרא בשבת ולא ילפינן מ"בה", לומדים מזה לפטור גם היכא שנהנה, או שמ"בה" לומדים לפי רבא ששאם נתכוין לחתוך את התלוש ונמצא שהוא מחובר, פטור, אף דנעשית מחשבתו, דאם תלש מחובר אחר אפילו היכא דנתכוין למחובר פטור, דומיא דנתכוין לכבות זה וכבה זה, ולאבי משכחת לה כגון שנתכוין להגביה את התלוש וחתכו ונמצא שהוא מחובר, דכל כה"ג מלאכת מחשבת היא ולא מיפטר אלא מ"בה", והמתעסק ששמואל פטר משום מלאכת מחשבת היינו במתכוין לחתוך מחובר זה וחתך מחובר אחר, דלא נעשית מחשבתו.

עוד כתבו התוס' (ד"ה רישא) שגם הצריך למחובר ונתכוין לחותכו וחתך בטעות מחובר אחר פטור. והנרע לזכור ולבהמה אינו חייב אלא אחת. ובשחט זורק בחוץ, לאביי (לעיל ל:ד') אינו חייב אלא אחת, ולרבי אבהו, לרבי ישמעאל חייב אחת, ולר"ע חייב שתיים, ואם נתכוין לשחוט בהמת חולין ונמצאת אחרת של קדשים, חייב אחת.

רבי יוחנן לא מפרש כך את דברי ר' זכאי לענין חומר בשבת משאר מלאכות וחומר בשאר מלאכות מבשבת, כדמצינו שרבי יוחנן אמר שמי שיבאר לו את המשנה של חבית לפי תנא אחד הוא יוליך את כליו אחריו לבית המרחץ, דאיתא בב"מ (ז): שהמפקיד חבית אצל חברו ולא ייחדו לה הבעלים מקום וטלטלה ונשברה, אם מתוך ידו נשברה, לצרכו חייב לצרכה פטור, ואם משהניחה נשברה, בין לצרכה בין לצרכו פטור, ואם ייחדו לה הבעלים מקום וטלטלה ונשברה, בין מתוך ידו בין משהניחה, לצרכו חייב לצרכה פטור. והגמרא שואלת שהרישא כרבי ישמעאל שגגב יכול להחזיר בלי דעת בעלים, ואפילו בייחודו פטור, והסיפא כר"ע שצריך דעת בעלים, ואפילו בלא ייחוד חייב. ויש אמוראים שמעמידים את הרישא כשהניחה במקומה הראשון, ואת סיפא כשהניחה במקום שאינה מקומה, וכלה כרבי ישמעאל, ורבי יוחנן לא מבאר כך, דס"ל שאין לומר שהרישא והסיפא מדברים בשני אופנים שונים).

המשך ענייני עבודה זרה

ס"ג. המקבל ע"ז עליו לאלוה חייב סקילה.

האומר לע"ז אלי אתה חייב אע"פ שלא עבדה, ולענין קרבן אם שגג, לר"ע דס"ל דלא בעינן מעשה ומגדף חייב משום מעשה וזטא כעקימת שפתיו חייב, אמירה הוקשה לזביחה דכתיב "ויזבחו לו ויאמרו", וכן לדבריו חייב בהשתחואה דכפיפת קומתו הוי מעשה, אבל לרבנן אינו חייב אלא על דבר שיש בו מעשה גמור, דכתיב לגבי חטאת "ועשה אחת מכל מצוות ד' ". רש"י. וכתבו התוס' (ד"ה אלא) לומדים מדכתיב "לעושה בשגגה" יצא מגדף.

ע"ז בשיתוף- כתיב "אלה אלוהיך ישראל אשר העלוך מארץ מצרים", ותניא אחרים אומרים אלמלא ו' שבהעלוך נתחייבו רשעיהם של ישראל כליה, דע"י הוי לא כפרו בקב"ה לגמרי, אלא שיתפוהו בדבר אחר, ולרשב"י אף המשתף (במידי דאלוהות. תוד"ה כל) חייב דכתיב "בלתי לד' לבדו", אלא "העלוך" היינו שאיוו אלוהות הרבה וקיבלו עליהם.

לאו ומלקות בע"ז- המגפף והמנשק המכבד והמרביץ והסך והמלביש והמנעיל עובר בלא תעשה, וכגון שאין דרכם בכך. ועל כולם אינו לוקה, משום דאין לוקין על לאו שבכללות דכולהו משתמעיי בחד קרא, (וכמו לאו ד"לא תאכלו

מבחן 269 תרומה - שקלים סנהדרין ס"ח עד ע"ד

לדעת חכמה

מדוע קפן איש נעשה בן סורר ומורה?
א משום שלא בא לכלל מצוות.
ב דרכיו ילאיש בן - בן הספורי לבורותו של איש.
ג משום שלא מציע שהתורה מענישה קפן.

ממי צריך בן סורר לגונב וברשות מי לאכל?
א יגנב משל אביו ויאכל ברשות אביו.
ב יגנב משל אביו ויאכל ברשות אחרים.
ג יגנב משל אחרים ויאכל ברשות אביו.

באיה אופן אין לדרוג בא במתורת?
א בנא דרך גא או כושר, או עיי אחר שאינו תגנב.
ב בבא במתורת בשבת, ורק בצדק שגא במתורת.
ג גם באופנים רבים יסלים לדרוג.

מי פטור אם שכר כלום של אושים אחרים?
א רק דרוך.
ב דרוך, ודרוך אחר הדרוך, אבל לא נדוך.
ג נדוך ונדוך ונדוך אחר הדרוך.

שאלה מדברי התוס'

מדוע קילקל זה את נעמן ולא את חס?
א כופי שלא רצה לקבל את בנן.
ב ספני שדקדק ב"ה ביבוי.
ג ספני שלעשה מצוות, ורק כוע היה רשע גמור.

ל"ע ר"י ישאל יעקב ב"ר יצחק אייזיק ז"ל.

ניתן לעשות את המתנתים:

 בטל': 0737-289-669
 בעמדות נדרים פנוס (רדעת)
 במייל: 7692282@gmail.com
ניתן לקבל את הסיכומים והמתנתים:
 במייל: 7692282@gmail.com
 בפקס: 0799-414-144
 בנקודות הפצה להאמה: 0737-289-669 שילוח 4
הגרות בכל שבוע:
 פרס ראשון נעל 500 ש"ח במחזור,
 פרס שני זוכי 400 ש"ח ב"פה נוק'
 פרס שלישי: 10 זוכים בזיכוי 120 ב"פה נוק'

מבחן 269 תרומה - שקלים סנהדרין ס"ח עד ע"ד

מבחן שבועי בדף היומי

מה דין הציא לבוש בתפילין לה"י בשבת, למ"ד שבת לאו יגנן תפילין?
א דייב סקילה.
ב אסור מדרבנן.
ג מותר.

כמה זמן ראוי להיות בן סורר ומורה?
א חדשי.
ב א חדשים.
ג ו חדשים.

איה יין מותר לשתות בערב תשעה באב (מדינא דגמרא)?
א שלא עבר עין ג' ימים.
ב שלא עבר עין מי יום.
ג כל יין אבוי.

מה סדר לידת שם חם ויפת?
א שם חם ויפת.
ב חם ויפת ושם.
ג יפת חם ושם.

איה אכלה נוצרתפת להשלים שיעור אכלת בן סורר ומורה?
א בשר עוף.
ב בשר נבלה.
ג אכלת מצות.

באיה אופן בן זה שנתחייב מינה ונתגיי פטור?
א בבא על אשת יתומה.
ב בבא על אשת ישראל.
ג שתי התשובות נכונות.

כא במתרת שגמל כלים ולא שיכרם, האם חייב או פטור?
א חייב.
ב פטור.
ג מתוקף.

מהו מותר לברוע לדרוג כדי להציל מעברה?
א כשנא לעבור עברה ודה.
ב כשנא לבעול ענה המאוסה.
ג כשנא לרבע ברמה או להלל שבת.

באיה אופן נחלקו האם הורגים מי שגא על ענה המאוסה?
א במקפדת על פיגמה ואומרת וניחן לו כדי שלא יהרגה.
ב באיה מקפדת על פיגמה.
ג בכל אופן.

מה נחשב פרהסאי שצריך למסור נפש אפילו על עקבה דמסאנא?
א אפילו תשעה ישראלים חכרי.
ג עשה שרובם ישראלים.

מבחן 268 משפטים סנהדרין ס"א עד ס"ז

לדעת חכמה

באיה אופן חייבים על עברה וזה?
א העובר עברה וזה וסבר ישה מותר.
ב גם המשתנה לאהרנסא ולא ידע שעוברים אותה ולא קיבלה עליו באלות.
ג גם המשתנה לעברה וזה וזה סבור שזה בית המכסה.

מה לומדים מ"ישם אלוהים אחרים לא תזכירי"?
א שלא ידרו בשם עברה וזה.
ב שאסור לעשות שורפות עם עפרים שנא יהיהו בעה וישבע בשם עברה וזה.
ג שלא יאמר לחברו שמור לי בצד עברה וזה פלוגת.

באיה אופן המעברי זרעו למולך פטור?
א במעברי בן בנן.
ב במעברי דע פסול.
ג במעברי כל זרעו.

באיה אופן נחלקו ר"מ ודחמיום אם חייב סקילה כמא על מאורסה?
א בכוננת.
ב בקפסה.
ג שתי התשובות נכונות.

שאלה מדברי התוס'

באיה אופן הפוער עצמו לבעול פוער חייב?
א רק כשחננתו לעובר עיי ביבוי.
ב גם כשחננתו לכוונה ולא לעובדי.
ג לרוב כשחננתו לעובדי, ולאבי אן כשחננתו לכוונה.

ל"ע ר"י ישאל יעקב ב"ר יצחק אייזיק ז"ל.

ניתן לעשות את המתנתים:

 בטל': 0737-289-669
 בעמדות נדרים פנוס (רדעת)
 במייל: 7692282@gmail.com
ניתן לקבל את הסיכומים והמתנתים:
 במייל: 7692282@gmail.com
 בפקס: 0799-414-144
 בנקודות הפצה להאמה: 0737-289-669 שילוח 4
הגרות בכל שבוע:
 פרס ראשון נעל 500 ש"ח במחזור,
 פרס שני זוכי 300 ש"ח ב"פה נוק',
 פרס שלישי: 10 זוכים בזיכוי 100 ב"פה נוק'

מבחן שבועי בדף היומי

על איז עברה למרקוליס חייב?
א וק הורק ליל אבן.
ב גם הנוכה ליל ברמז.
ג הפוער עצמו למרקוליס.

מהם האבות של עברה וזה?
א רבן זיכח וקיטור.
ב גם השתנה ואת.
ג גם יוסף.

מי חייב במתנתסקי?
א הנולד וזכר וסבר שזואו וק.
ב נתכון להניח את ההלוש וחנן את המורכב בשבת.
ג שתי התשובות נכונות.

מה דיע של המגפן ומגשק לעברה וזה (כשאן דרכם בכך)?
א עובר כלא תעשה ואיע לוקי.
ב לוקי.
ג חייב סקילה.

לענו מה העיל ביטול יצר הדע דעיות?
א לקרובותיו.
ב לאשת איש.
ג לא ביטול כלל.

מה זה חוכר דבר?
א מקטר לעברה וזה ששמה דבר לשם אלוהות.
ב מחבר בעלי חיים עיי להשם או הקפסה.
ג המושכ ערנים ושעת ואומר מדני כדאי לצאת.

מה נחשב המניה עצם היה כפי והיא מברכה?
א בעל אוב.
ב ידועה.
ג מעוק.

המקל רק את אבי או רק את אמו, האם חייב או פטור?
א חייב.
ב פטור.
ג מתוקף.

מה העונש של נכשו?
א סקילה.
ב סיי.
ג מתוקף.

האם מותר לברוא בעל חי כספר יצירה?
א מותר.
ב אסור.
ג לברוא אסור ולהניח במקום אחר מותר.

מבחן 272 ויקהל-פרה סנהדרין פ"ט ע"ז צ"ח

לדעת חכמה

איזה נבאי נזרין בתנאי?
א ר' עקיבא על שאלה של ר' שמעון.
ב ר' עקיבא על שאלה של ר' אבהו.
ג ר' עקיבא על שאלה של ר' עקיבא.
ד ר' עקיבא על שאלה של ר' עקיבא.

מהו חזקת השועה של בני אפי"ם?
א שבעה שנים.
ב שבעה שנים או יותר.
ג שבעה שנים או יותר.
ד שבעה שנים או יותר.

דיו הריבא דרבי יוחנן דרבי יוחנן?
א רבי יוחנן דרבי יוחנן.
ב רבי יוחנן דרבי יוחנן.
ג רבי יוחנן דרבי יוחנן.
ד רבי יוחנן דרבי יוחנן.

שיעור שאלה על חזקת השועה?
א שבעה שנים.
ב שבעה שנים או יותר.
ג שבעה שנים או יותר.
ד שבעה שנים או יותר.

שאלה מרבתי התוס'
מהו חזקת השועה של בני אפי"ם?
א שבעה שנים.
ב שבעה שנים או יותר.
ג שבעה שנים או יותר.
ד שבעה שנים או יותר.

ניחן לעשות את המבחנים:
בטי"ו: 7692282@gmail.com
נחמדות: 7692282@gmail.com
נחמדות: 7692282@gmail.com
נחמדות: 7692282@gmail.com

הערות בכל שבעות:
פסוק ראשון: 500 ש. בחומות.
פסוק שני: 300 ש. בפרש"י.
פסוק שלישי: 10 זכות. בחכ"מ: 100 ש. בפרש"י.

מבחן 271 כי תשא פורים דמוקמי' סנהדרין פ"ז ע"ח

לדעת חכמה

איך נשא משה את בת יתרו (יש"י)?
א נתייחד.
ב בן יתרו.
ג בן יתרו.
ד בן יתרו.

מהו חזקת הספוק "דברי יבוה"?
א שבעה שנים.
ב שבעה שנים או יותר.
ג שבעה שנים או יותר.
ד שבעה שנים או יותר.

המהו חזקת הספוק "דברי יבוה"?
א שבעה שנים.
ב שבעה שנים או יותר.
ג שבעה שנים או יותר.
ד שבעה שנים או יותר.

שאלה מרבתי התוס'
מהו חזקת הספוק "דברי יבוה"?

ניחן לעשות את המבחנים:
בטי"ו: 7692282@gmail.com
נחמדות: 7692282@gmail.com
נחמדות: 7692282@gmail.com
נחמדות: 7692282@gmail.com

הערות בכל שבעות:
פסוק ראשון: 500 ש. בחומות.
פסוק שני: 300 ש. בפרש"י.
פסוק שלישי: 10 זכות. בחכ"מ: 100 ש. בפרש"י.

מבחן 270 תצוה-יבקר סנהדרין ע"ז עד פ"א

לדעת חכמה

מהו חזקת הספוק "דברי יבוה"?
א שבעה שנים.
ב שבעה שנים או יותר.
ג שבעה שנים או יותר.
ד שבעה שנים או יותר.

המהו חזקת הספוק "דברי יבוה"?
א שבעה שנים.
ב שבעה שנים או יותר.
ג שבעה שנים או יותר.
ד שבעה שנים או יותר.

שאלה מרבתי התוס'
מהו חזקת הספוק "דברי יבוה"?

ניחן לעשות את המבחנים:
בטי"ו: 7692282@gmail.com
נחמדות: 7692282@gmail.com
נחמדות: 7692282@gmail.com
נחמדות: 7692282@gmail.com

הערות בכל שבעות:
פסוק ראשון: 500 ש. בחומות.
פסוק שני: 300 ש. בפרש"י.
פסוק שלישי: 10 זכות. בחכ"מ: 100 ש. בפרש"י.